

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

VALSTYBĖS IŽDO 2023 M. FINANSINIŲ ATASKAITŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

2024-04- Nr. (3.81E-02)
(data)

I. BENDROJI DALIS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės išdo įstatymu įsteigtas Lietuvos Respublikos valstybės išdas (toliau – valstybės išdas). Valstybės išdą valdo ir už jo valdymą atsako Lietuvos Respublikos finansų ministerija (toliau – Finansų ministerija) (įmonės kodas 288601650, Lukiškių g. 2, 01512 Vilnius). Įstatyme numatytos valstybės išdo funkcijos:

- 1) valstybės išdo pagrindinės sąskaitos tvarkymas ir mokėjimo operacijų vykdymas;
- 2) valstybės išdo veikimui būtinų valstybės informacinių sistemų administravimas;
- 3) valstybės piniginių išteklių kaupimas, jų išdavimas ir racionalus naudojimas, šių procedūrų apskaita ir kontrolė;
- 4) skolinimasis valstybės vardu;
- 5) valstybės vardu prisiimtų įsipareigojimų išplatinus Vyriausybės vertybinius popierius, pasirašius paskolų sutartis ir kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus valdymas;
- 6) valstybės vardu sudaromų finansinių sandorių apskaita;
- 7) informacijos apie valstybės piniginių išteklių sukauptimą, išdavimą ir finansinių ataskaitų rengimas ir teikimas;
- 8) valstybės piniginių išteklių ir valstybės išde atidarytų sąskaitų likvidumo valdymas;
- 9) laikinai laisvų valstybės piniginių išteklių naudojimas ir investavimas;
- 10) įstaigų tvarkomų sąskaitų tvarkymas, mokėjimo operacijų atlikimas, valiutos keitimo operacijų apdorojimas, organizacinių ir techninių priemonių, kuriomis sudaromos sąlygos atlikti įstaigų tvarkomų sąskaitų valdymo ir mokėjimo operacijas įstaigoms ir prireikus kitiems subjektams, teikimas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, valstybės išdas pripažįstamas išteklių fondu ir yra atskiras viešojo sektoriaus subjektas (viešojo subjekto menamas kodas MVAL1).

Valstybės išdo apskaita tvarkoma atskirai nuo Finansų ministerijos apskaitos, sudaromas ir teikiamas atskiras finansinių ataskaitų rinkinys. Į valstybės išdo apskaitą įtraukiamos visos ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai, susiję su išteklių fondo veikla ir įgyvendinamais uždaviniais.

Kontroliuojamųjų ir asocijuotųjų subjektų ir kitų subjektų valstybės išdas neturi.

Finansinių ataskaitų duomenys pateikiami eurai ir euro centais.

Valstybės išdo finansinių ataskaitų rinkinys sudarytas remiantis 2023 m. gruodžio 31 d. duomenimis.

II. APSKAITOS POLITIKA

Valstybės išdo finansinė apskaita tvarkoma ir metinės finansinės ataskaitos sudaromos vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymu, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, 26-uoju viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės

standartu (toliau – VSAFAS) „Fondų apskaita ir finansinių ataskaitų rinkinys“, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 1K-378 „Dėl valstybės išdo apskaitos tvarkymo“ patvirtinta apskaitos politika, sąskaitų planu, Valstybės išdo konsoliduoto sąskaitų valdymo posistemio (toliau – VIKSVA) ir Lietuvos Respublikos valstybės išdo sąskaitų plano susijusių sąskaitų sąrašu, apskaitos dokumentų pasirašymo ir apskaitos registrų sudarymo taisyklėmis, apskaitos dokumentų pasirašymo ir apskaitos registrų sudarymo taisyklėmis, inventorizacijos atlikimo aprašu (su vėlesniais pakeitimais), kitais VSAFAS ir kitais teisės aktais.

Valstybės vardu gautos trumpalaikės ir ilgalaikės paskolos iš vidaus ir užsienio kreditorių, išleisti Vyriausybės vertybiniai popieriai vidaus ir užsienio rinkose bei skolinimosi išlaidos valstybės išdo apskaitomos vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo nuostatomis ir apskaitos principais, metodais ir taisyklėmis, nustatytomis 17-ajame VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“, 18-ajame VSAFAS „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“ ir kituose VSAFAS.

Tvarkant valstybės išdo apskaitą ir sudarant ataskaitų rinkinius, buvo laikomasi apskaitos tęstinumo principo.

Investicijos į ne nuosavybės vertybinius popierius.

Valstybės išdo investicijomis į ne nuosavybės vertybinius popierius laikomos investicijos į:

- vertybinius popierius, laikomus iki išpirkimo termino (vertybiniai popieriai, kurie turi nustatytus mokėjimus ir nustatytą išpirkimo terminą, jei valstybės išdas ketina ir gali laikyti šią investiciją iki išpirkimo termino);
- vertybinius popierius, skirtus parduoti (vertybiniai popieriai, kurie įsigijami pardavimui arba siekiant pelno iš jų kainų svyravimo arba vertybiniai popieriai, kurių išpirkimo terminas nėra nustatytas).

Investicijos į ne nuosavybės vertybinius popierius pirminio pripažinimo momentu apskaitoje registruojamos įsigijimo savikaina, kurią sudaro sumokėta arba mokėtina pinigų arba pinigų ekvivalentų suma ar kito mainais atiduoto turto vertė.

Kiekvieną kartą sudarant finansines ataskaitas iki išpirkimo termino laikomi ilgalaikiai ne nuosavybės vertybiniai popieriai yra įvertinami amortizuota savikaina. Amortizuota savikaina apskaičiuojama pritaikius apskaičiuotų palūkanų normą, buvusią finansinio turto pirminio pripažinimo momentu. Apskaičiuotų palūkanų normos nustatomos atsižvelgiant į analogiškos trukmės finansinių priemonių palūkanų normas. Jei taikoma apskaičiuotųjų palūkanų norma atitinka rinkos palūkanų normą, investicijų į vertybinius popierius amortizuota savikaina sutampa su įsigijimo savikaina, o kai vertybiniai popieriai rinkos sąlygomis įsigijami su premija ar diskontu, amortizuota savikaina nustatoma remiantis apskaičiuotų palūkanų norma, atsižvelgiant tik į pirminio įsigijimo metu pripažintą diskontą arba premiją. Vertybinių popierių amortizacija skaičiuojama taikant SAC procedūrą (SAC – angl. Scientific Amortized Cost – taikomoji amortizuota savikaina), kai amortizuota vertybinių popierių pozicijos vertė nustatoma būsimus pinigų srautus diskontuojant pagal efektyvią palūkanų normą. Pagal vertybinių popierių nominalią mokamos palūkanos nėra kapitalizuojamos, o apskaitomos tam skirtose trumpalaikio turto sąskaitose. Atitinkamai, premija arba diskontas, susiformavę pirminio pripažinimo metu, pagal efektyvią palūkanų normą paskirstomi eksponentiniu būdu per visą vertybinių popierių apyvartos laikotarpį.

Indėliai. Indėliais pripažįstami visi indėliai bankuose, kurių terminas ilgesnis nei 3 mėnesiai. Pirminio pripažinimo momentu apskaitoje indėliai registruojami įsigijimo savikaina. Paskesnio įvertinimo metu ilgalaikiai indėliai parodomi amortizuota savikaina, o trumpalaikiai indėliai – įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius.

Amortizuota savikaina apskaičiuojama pritaikius apskaičiuotų palūkanų normą, buvusią finansinio turto pirminio pripažinimo momentu. Apskaičiuotų palūkanų normos nustatomos atsižvelgiant į analogiškos trukmės finansinių priemonių palūkanų normas. Jei taikoma apskaičiuotųjų palūkanų norma atitinka rinkos palūkanų normą, indėlių amortizuota savikaina sutampa su įsigijimo savikaina.

Gautinos sumos. Gautinos sumos apskaitoje registruojamos tada, kai valstybės išdas įgyja teisę gauti pinigus ar kitą finansinį turtą pagal 17-ąjį VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“.

Pirminio pripažinimo metu visos gautinos sumos apskaitoje registruojamos įsigijimo savikaina. Paskesnio įvertinimo metu ilgalaikės gautinos sumos apskaitomos ir finansinėse ataskaitose rodomos amortizuota savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius, o trumpalaikės gautinos sumos – įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius. Jeigu suteiktų paskolų palūkanų normos yra kintamos ir jos nustatytu terminu pasikeičia, amortizuota savikaina yra perskaičiuojama, pritaikius naują, t. y. pagal sutarties sąlygas pasikeitusią, palūkanų normą.

Jei ilgalaikės gautinos sumos palūkanų norma atitinka rinkos palūkanų normą, gautinos sumos amortizuota savikaina sutampa su įsigijimo savikaina. Kiekvieno ataskaitinio laikotarpio paskutinę dieną iš ilgalaikių gautinų sumų į trumpalaikes gautinas sumas (ilgalaikių gautinų sumų einamųjų metų dalį) išskeliama gautinų sumų dalis, kuri bus grąžinta per ateinančius 12 mėnesių.

Sudarant finansinės būklės ataskaitą, vadovaujantis 17-uoju VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“, išankstinių mokėjimų ir gautinų sumų balansinė vertė apskaitoje mažinama įvertinus nuvertėjimo nuostolius, t. y. sumos rodomos grynąja verte, atėmus nustatytas neatgautinas sumas. Gautinų sumų nuvertėjimo nuostoliai priklausomai nuo gautinos sumos kilmės apskaitoje priskiriami prie pagrindinės ar finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų.

Gautinos sumos iš mokesčių rodomos grynąja verte pagal mokesčių administratorių pervestinas sumas ir jų nuvertėjimas nėra skaičiuojamas ir registruojamas.

Gautinų paskolų, gautinų palūkanų, gautinų baudų ir delspinigių nuvertėjimas skaičiuojamas remiantis Valstybės perskolinamų paskolų ir valstybės garantuojamų paskolų grupavimo taisyklėmis, patvirtintomis 2012 m. sausio 5 d. finansų ministro įsakymu Nr. 1K-440 „Dėl Valstybės perskolinamų paskolų ir valstybės garantuojamų paskolų grupavimo taisyklių patvirtinimo“. Valstybės išdo gautinos sumos nurašomos tik tada, kai netenkama teisės kontroliuoti šių sumų arba jų dalies. Gautinos sumos, administruojamos Valstybės įmonės Turto banko, apskaitoje registruojamos pagal VI Turto banko pateiktus susistemintus apskaitos duomenis.

Gautinos sumos, susijusios su valstybės nekilnojamojo turto ir valstybės ar savivaldybės nekilnojamojam turtui priskirtų valstybinės žemės sklypų ir kitų nekilnojamųjų daiktų pardavimu viešo aukciono būdu ir valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų privatizavimu viešo aukciono būdu, ir su jomis susijusios gautinos sumos valstybės išdo apskaitoje registruojamos vadovaujantis Valstybės įmonės Turto banko ataskaitomis, kurios teikiamos vadovaujantis Centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo duomenų, reikalingų valstybės išdo finansinėms ataskaitoms sudaryti, teikimo Finansų ministerijai tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. liepos 5 d. įsakymu

Nr. 225 „Dėl Centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo atsiskaitymo už savo vykdomas veiklas tvarkos aprašo patvirtinimo“. Šios gautinos sumos registruojamos išskiriant gautinų sumų nuvertėjimą.

Gautinos sumos, susijusios su Nacionalinės žemės tarnybos pervedamomis lėšomis valstybės ir savivaldybių išdams ir VI „Valstybės žemės fondas“ už paduodamus valstybinės žemės sklypus, ir su jomis susijusios gautinos sumos valstybės išdo apskaitoje registruojamos vadovaujantis LR finansų ministerijos Audito, apskaitos ir nemokumo valdymo departamento 2016 m. spalio 28 d. parengtomis rekomendacijomis dėl Nacionalinės žemės tarnybos pervedamų lėšų savivaldybėms ir VI „Valstybės žemės fondas“ už paduodamus valstybinės žemės sklypus finansinės apskaitos.

Pinigai ir pinigų ekvivalentai. Pinigai, indėliai iki 3 mėnesių ir vertybiniai popieriai iki 3 mėnesių Valstybės išdo sąskaitose, Lietuvos banko ir kitų bankų sąskaitose laikomi pinigais ir pinigų ekvivalentais. Pinigai ir pinigų ekvivalentai, išskyrus trumpalaikes investicijas, apskaitoje registruojami gavus finansavimo sumas, skolininkui apmokėjus gautinas sumas, pardavus finansinį turtą, į banko sąskaitą įplaukus lėšoms.

Trumpalaikiai vertybiniai popieriai ir indėliai, kurių trukmė yra iki 3 mėnesių, priskiriami prie pinigų ir pinigų ekvivalentų, tačiau jų apskaita analogiška investicijų į vertybinius popierius ir indėlius, kurių trukmė yra ilgesnė nei trys mėnesiai, apskaitai.

Finansavimo sumos. Valstybės išdo finansavimo sumomis pripažįstamos finansavimo sumos, neatlygintinai gautos iš užsienio valstybių, tarptautinių organizacijų, Europos Sąjungos ir kitų šaltinių. Valstybės išdo gautinos, gautos, panaudotos, perduotos ir gražintos finansavimo sumos grupuojamos pagal finansavimo šaltinius. Finansavimo šaltinių sąrašas patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. 1K-265 „Dėl Asignavimų valdytojų programų, finansuojamų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, finansavimo šaltinių klasifikacijos patvirtinimo“.

Gautinos finansavimo sumos valstybės išdo apskaitoje registruojamos, kai gautiną finansavimo sumą galima tiksliai įvertinti pagal atsakingųjų institucijų pateiktą informaciją. Gautinos finansavimo sumos, kurių patikimai nebuvo galima įvertinti iš anksto, registruotos lėšų gavimo momentu. Kai pinigai faktiškai gaunami į valstybės išdo sąskaitas Lietuvos banke, gautos finansavimo sumos registruojamos mažinant gautinas finansavimo sumas pagal konkretų finansavimo šaltinį.

Valstybės išdo gautos finansavimo sumos perduodamos viešojo sektoriaus subjektams programoms vykdyti. Viešojo sektoriaus subjektams perduotos finansavimo sumos, kurios buvo gautos iš Europos Sąjungos, užsienio valstybių, tarptautinių organizacijų ir kitų šaltinių, valstybės išdo sąnaudomis nepripažįstamos. Perduotos finansavimo sumos detalizuojamos pagal šiuos požymius: subjektą, valstybės funkciją, ekonominę klasifikaciją, finansavimo šaltinį. Viešojo sektoriaus subjektų į valstybės išdą gražintos finansavimo sumos, nepriklausomai nuo to, ar finansavimo sumos buvo perduotos einamaisiais ataskaitiniais metais, ar per praėjusius metus, apskaitoje registruojamos mažinant perduotas finansavimo sumas už ataskaitinį laikotarpį.

Finansavimo sumos, kurias valstybės išdas privalo gražinti finansavimo sumų davėjui pagal atsakingosios institucijos raštu persiūtą finansavimo sumų davėjo pranešimą, yra registruojamos didinant gražintas finansavimo sumas.

Kiekvieno ataskaitinio ketvirčio pabaigoje pagal kiekvieną finansavimo šaltinį įvertinama, ar perduotos finansavimo sumos neviršija gautų finansavimo sumų. Jei perduotos finansavimo sumos yra

didesnės nei gautos, perduotų finansavimo sumų dalis, viršijanti gautą finansavimą, ketvirčio paskutinę dieną perregistruojama į sukauptas gautinas sumas pagal konkretų finansavimo šaltinį. Kito ketvirčio pirmą dieną perregistravimo operacijos stornuojamos.

Kiekvienam ataskaitiniam laikotarpiui pasibaigus, valstybės išdas iš viešojo sektoriaus subjektų, kuriems valstybės išdas gali perduoti ir (arba) yra perdavęs finansavimo sumas, gauna pažymas, kuriose pagal paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos būklę pateikiama informacija apie viešojo sektoriaus subjekto sukauptas finansavimo pajamas, gautinas finansavimo sumas, gautas finansavimo sumas, grąžintinas finansavimo sumas. Pažymose pateikta informacija, susijusi su finansavimo sumomis iš Europos Sąjungos, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų, sutikrinama su viešojo sektoriaus subjektų valstybės išdui teikiamomis Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo grąžintinų ir grąžintų lėšų ataskaitomis, teikiamomis vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1K-197 „Dėl Europos Sąjungos, 2004–2009 metų Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų ir 2007–2012 metų Lietuvos Respublikos ir Šveicarijos Konfederacijos bendradarbiavimo programos, kuria siekiama sumažinti ekonominius ir socialinius skirtumus išsiplėtusioje Europos Sąjungoje, finansinės paramos bei bendrojo finansavimo grąžintų, grąžintinų sumų, nurašytų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis padengtų skolų registravimo žurnalo ir grąžintų, grąžintinų sumų, nurašytų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis padengtų skolų ataskaitos formų patvirtinimo“.

Finansiniai įsipareigojimai. Valstybės išde visi įsipareigojimai laikomi finansiniais įsipareigojimais ir skirstomi į ilgalaikius ir trumpalaikius.

Gautos paskolos ir išleisti Vyriausybės vertybiniai popieriai pirminio pripažinimo metu apskaitoje registruojami įsigijimo savikaina, o kiekvieną kartą sudarant finansines ataskaitas – amortizuota savikaina. Gautų paskolų ir išleistų Vyriausybės vertybinių popierių amortizuota savikaina apskaičiuojama pritaikius apskaičiuotų palūkanų normą, buvusią finansinio įsipareigojimo pirminio pripažinimo momentu.

Apskaičiuotų palūkanų normos nustatomos atsižvelgiant į analogiškos trukmės finansinių priemonių palūkanų normas. Jei taikoma apskaičiuotųjų palūkanų norma lygi rinkos palūkanų normai, finansinio įsipareigojimo amortizuota savikaina yra lygi įsigijimo savikainai. Kai vertybiniai popieriai rinkos sąlygomis išplatinami su premija ar diskontu, amortizuota savikaina nustatoma remiantis apskaičiuotų palūkanų norma, atsižvelgiant tik į pirminio įsigijimo metu pripažintą diskontą arba premiją. Vertybinių popierių amortizacija skaičiuojama taikant SAC procedūrą (SAC – angl. Scientific Amortized Cost – taikomoji amortizuota savikaina), kai amortizuota vertybinių popierių pozicijos vertė nustatoma būsimus pinigų srautus diskontuojant pagal efektyvią palūkanų normą. Pagal vertybinių popierių nominalą mokamos palūkanos nėra kapitalizuojamos, o apskaitomos tam skirtose trumpalaikio turto sąskaitose. Atitinkamai, premija arba diskontas, susiformavę pirminio pripažinimo metu, pagal efektyvią palūkanų normą paskirstomi eksponentiniu būdu per visą vertybinių popierių apyvartos laikotarpį. Jeigu gautų paskolų ar išleistų vyriausybės vertybinių popierių palūkanų normos yra kintamos ir jos nustatytu terminu pasikeičia, amortizuota savikaina yra perskaičiuojama, pritaikius naują, t. y. pagal sutarties sąlygas pasikeitusią, palūkanų normą.

Ilgalaikiai ir trumpalaikiai įsipareigojimai, susiję su rinkos kainomis kiekvieną kartą sudarant finansines ataskaitas įvertinti tikrąja verte, remiantis kainomis, paskelbtomis aktyviojoje rinkoje paskutinę

ataskaitinio laikotarpio dieną. Tikrosios vertės padidėjimo sumos priskiriamos prie finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų, o sumažėjimo sumos – prie finansinės ir investicinės veiklos pajamų.

Vadovaujantis Valstybės piniginių išteklių valdymo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1K-417 „Dėl su Lietuvos Respublikos Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu ir skolinantis priimtų įsipareigojimų bei valstybės piniginių išteklių valdymu susijusių teisės aktų patvirtinimo ir komisijų sudarymo“, valstybės išteklių fondų sąskaitose esančios laikinai laisvos lėšos gali būti naudojamos valstybės biudžeto, Europos Sąjungos paramos ir skolintų lėšų srautams subalansuoti su sąlyga, kad jos bus gražintos esant mokėjimų iš pinigų fondų sąskaitų poreikiui. Tokiu atveju registruojami kiti trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai fondams.

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje ilgalaikių įsipareigojimų apskaičiuota dalis, kuri turi būti gražinta per 12 mėnesių, skaičiuojant nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos, perkeliama į atitinkamą ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalies sąskaitą. Su sandorių sudarymu susijusios išlaidos pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis ir į įsigijimo savikainą neįtraukiamos.

Ilgalaikis ar trumpalaikis įsipareigojimas nurašomas iš apskaitos, kai įsipareigojimas yra apmokamas arba kai įsipareigojimą nurašo kreditorius.

Atidėjiniai. Atidėjiniai pripažįstami ir registruojami apskaitoje tik tada, kai dėl praeityje buvusiojo įvykio valstybės išdas turi dabartinę teisinę prievolę ar neatšaukiamą pasižadėjimą ir tikimybė, kad įsipareigojimą reikės padengti turtu, yra didesnė už tikimybę, kad nereikės, o įsipareigojimo suma gali būti patikimai įvertinta. Jei patenkinamos ne visos šios sąlygos, atidėjiniai nėra pripažįstami, o informacija apie susijusį su tikėtina sumokėti suma neapibrėžtąjį įsipareigojimą yra pateikta aiškinamojo rašto pastabose. Atidėjiniai yra peržiūrimi paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio dieną ir koreguojami, atsižvelgiant į naujus įvykius ar aplinkybes, kad būtų parodytas tiksliausias dabartinis įvertinimas.

Atidėjiniai apskaičiuojami vadovaujantis 18 VSAFAS ir Valstybės perskolinamų paskolų ir valstybės garantuojamų paskolų grupavimo taisyklėmis. Ilgalaikiai atidėjiniai dėl valstybės garantuojamų paskolų yra diskontuojami iki dabartinės jų vertės.

Išvestinės finansinės priemonės. Rizikai valdyti valstybės išdas gali naudoti išvestines finansines priemones. Išvestinės finansinės priemonės pirmą kartą apskaitoje registruojamos tada, kai valstybės išdas pagal sutartį įgyja teisę gauti turtą arba prisiima įsipareigojimą atsiskaityti turtu.

Iš išvestinės finansinės priemonės atsirandantis finansinis turtas arba finansinis įsipareigojimas pirminio pripažinimo metu apskaitoje registruojamas įsigijimo savikaina. Kiekvieno ataskaitinio laikotarpio paskutinę dieną sudarant finansines ataskaitas iš išvestinių finansinių priemonių atsirandantis finansinis turtas ir finansinis įsipareigojimas įvertinami ir pateikiami finansinėse ataskaitose tikrąja verte, išskyrus tuos atvejus, kai jų tikroji vertė negali būti patikimai nustatyta.

Išvestinių finansinių priemonių tikroji vertė nustatoma taikant diskontuotų pinigų srautų metodą, diskontavimui taikant rinkos palūkanų normų derinius.

Jei iš išvestinės finansinės priemonės atsirandančio finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų tikrajai vertei nustatyti negali būti pritaikytas diskontuotų pinigų srautų metodas, tai iš tos priemonės atsiradęs finansinis turtas apskaitoje rodomas įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimo nuostolius, o finansinis įsipareigojimas rodomas įsigijimo savikaina. Kiekvieno ataskaitinio laikotarpio paskutinę dieną iš ilgalaikių išvestinių finansinių priemonių į trumpalaikes išvestines finansines priemones iškeliami

išvestinių finansinių priemonių dalis, kuri bus gauta ir/arba grąžinta per ateinančius 12 mėnesių. Ta pati išvestinė finansinė priemonė ar jos dalis dėl rinkos pokyčių gali keisti savo formą – iš turto tapti įsipareigojimu ir atvirkščiai.

Pajamos. Pajamos registruojamos apskaitoje ir rodomos finansinėse ataskaitose tą ataskaitinį laikotarpį, kurį yra uždirbamos, neatsižvelgiant į pinigų gavimo momentą. Pajamos skirstomos į pagrindinės veiklos, kitos veiklos pajamas ir finansinės ir investicinės veiklos pajamas.

Valstybės išde pagrindinės veiklos pajamas sudaro finansavimo pajamos, mokesčių pajamos, paslaugų pardavimo pajamos ir kitos pajamos.

Mokesčių pajamos pripažįstamos tą ataskaitinį laikotarpį, kurį įvyksta mokestinis įvykis, pagal mokesčių administratorių teikiamas ataskaitas, neatsižvelgiant į pinigų gavimo momentą.

Finansavimo pajamos pripažįstamos tuo ataskaitiniu laikotarpiu, kai patiriamos su šiomis pajamomis susijusios sąnaudos. Finansavimo pajamomis taip pat pripažįstamos finansavimo sumos, gautos iš Europos Sąjungos, užsienio valstybių ir (arba) tarptautinių organizacijų, jei finansavimo sumų davėjas ar šias lėšas administruojanti institucija patvirtina, kad finansavimo sumų likutis neturi būti naudojamas, perduodamas ir (arba) grąžinamas ir gali būti įskaitytas į valstybės biudžetą.

Valstybės išdo pajamomis pripažįstamos kitų viešojo sektoriaus subjektų administruojamos ir (arba) surenkamos pajamos (pavyzdžiui, mokesčių, rinkliavų, administracinių baudų, turto pardavimo ir kitos pajamos), kurios neatlygintinai pervedamos į valstybės išdą. Valstybės išdo pajamomis pripažįstamos ir viešojo sektoriaus subjektų administruojamos ir (arba) surenkamos pajamos, kurių dalis teisės aktų nustatyta tvarka yra skiriama kitų viešojo sektoriaus subjektų programoms finansuoti.

Įplaukos, gautos į valstybės išdo pagrindinę sąskaitą, už biudžetinių įstaigų suteiktas paslaugas, turto nuomą, ir skirtos programoms finansuoti, nėra pripažįstamos valstybės išdo pajamomis.

Kitos veiklos pajamas valstybės išde sudaro administracinių baudų, sumų už konfiskuotą turtą ir kitų netesybų, susijusių su kita nei finansinė ar investicinė veikla, pajamos, prekių, turto pardavimo pajamos ir turto naudojimo pajamos ir kitos pajamos.

Valstybės išdo finansinės ir investicinės veiklos pajamas sudaro palūkanų pajamos, dividendų pajamos, baudų ir delspinigių pajamos, pajamos dėl teigiamos valiutos kurso pasikeitimo įtakos, vertybinių popierių perkainojimo pelnas, išvestinių finansinių priemonių pajamos, finansinio turto perleidimo pelnas ir kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos.

Sąnaudos. Sąnaudos apskaitoje registruojamos vadovaujantis kaupimo principu tuo ataskaitiniu laikotarpiu, kuriuo patiriamos, neatsižvelgiant į pinigų išleidimo laiką.

Valstybės išdo apskaitoje visos sąnaudos skirstomos į pagrindines veiklos sąnaudas, kitos veiklos sąnaudas, finansines ir investicines veiklos sąnaudas.

Finansavimo sąnaudomis valstybės išdo apskaitoje pripažįstamos per tam tikrą laikotarpį kitam viešojo sektoriaus subjektui suteiktos ar teiktinos finansavimo sumos iš valstybės išdo pajamų arba ne viešojo sektoriaus subjektui suteiktos ar teiktinos finansavimo sumos, gautos iš užsienio valstybių, tarptautinių organizacijų, Europos Sąjungos, savivaldybių biudžetų ir kitų šaltinių. Kai finansavimas yra skiriamas Finansų ministerijai, kaip asignavimų valdytojui, valstybės išdo apskaitoje pripažįstamoms valstybės skolos tvarkymo sąnaudoms apmokėti ir kai šių išlaidų duomenys yra gaunami per Valstybės biudžeto apskaitos ir mokėjimų sistemos (VBAMS) bendruosius žurnalus, papildomai registruojamos

finansavimo sąnaudos ir mokėtinos sumos, o kitu įrašu mažinamos pripažintos finansavimo sąnaudos ir mokėtinos sumos.

Sąnaudų dydis įvertinamas sumokėta arba mokėtina pinigų arba pinigų ekvivalentų suma. Tais atvejais, kai numatytas ilgas atsiskaitymo laikotarpis ir palūkanos nėra išskirtos iš bendros mokėtinos sumos, sąnaudų dydis įvertinamas diskontuojant atsiskaitymo sumą, taikant rinkos palūkanų normą.

Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudas valstybės išde sudaro palūkanų sąnaudos už gautas paskolas ir išleistus Vyriausybės vertybinius popierius, baudų ir delspinigių sąnaudos, nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos, neigiama valiutų kurso įtaka ir išvestinių finansinių priemonių sąnaudos, kitos su sandorių sudarymu susijusios išlaidos (komisinis mokestis už sandorio sudarymą), atidėjinių sąnaudos, neigiamų palūkanų ir kitos.

Sandoriai užsienio valiuta. Sandoriai užsienio valiuta pirminio pripažinimo metu registruojami apskaitoje pagal sandorio dieną galiojusį Lietuvos banko skelbiamą užsienio valiutos kursą. Pelnas ir nuostoliai iš sandorių užsienio valiuta bei iš užsienio valiuta išreikšto finansinio turto ir įsipareigojimų likučių perkainojimo dieną yra registruojami finansinės ir investicinės veiklos pajamų ar sąnaudų sąskaitose. Valiutinių straipsnių likučiai perkainojami pagal ataskaitinio laikotarpio pabaigos Lietuvos banko skelbiamą Lietuvos Respublikos piniginio vieneto ir užsienio valiutos santykį.

Turto nuvertėjimas. Finansinio turto vertė yra sumažėjusi, jei jo balansinė vertė yra didesnė už tikėtiną atgauti už tą finansinį turtą sumą. Finansinio turto nuvertėjimo nuostoliai – suma, kuria, finansinio turto balansinė vertė yra didesnė už sumą, tikėtiną atgauti perleidžiant ar naudojant finansinį turtą. Nuostoliai dėl finansinio turto nuvertėjimo apskaitoje registruojami taip:

- apskaičiuotų nuostolių suma mažinant finansinio turto balansinę vertę;
- ta pačia suma registruojant ataskaitinio laikotarpio finansinės ir investicinės veiklos sąnaudas.

Jei per kitą ataskaitinį laikotarpį finansinio turto nuvertėjimo ar abejotinos skolos suma sumažėja, finansinio turto nuvertėjimo nuostoliai turi būti sumažinami arba panaikinami.

Suteiktų paskolų ir susijusių gautinų sumų nuvertėjimas įvertinamas vadovaujantis Valstybės perskolinamų paskolų ir valstybės garantuojamų paskolų grupavimo taisyklėmis

Neapibrėžtieji įsipareigojimai ir neapibrėžtasis turtas. Valstybės išdo neapibrėžtieji įsipareigojimai ir neapibrėžtasis turtas registruojami nebalansinėse sąskaitose. Informacija apie neapibrėžtuosius įsipareigojimus pateikiama aiškinamojo rašto pastabose. Kai tikimybė, kad reikės panaudoti turtą įsipareigojimui padengti, yra maža, informacija apie juos aiškinamajame rašte nebūtina. Informacija apie neapibrėžtąjį turtą ir įsipareigojimus peržiūrima kiekvieno ataskaitinio laikotarpio paskutinę dieną.

Neapibrėžtasis turtas finansinėse ataskaitose nerodomas, kol nėra aišku, ar jis duos valstybės išdui ekonominės naudos (pvz., baudos už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą). Jei ekonominė nauda tikėtina, tačiau nežinoma, ar ji tikrai bus gauta, informacija apie neapibrėžtąjį turtą pateikiama aiškinamojo rašto pastabose.

Segmentai. Informacija apie valstybės išdą pateikiama pagal šiuos veiklos segmentus: bendrųjų valstybės paslaugų, gynybos, viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos, ekonomikos, aplinkos apsaugos, būsto ir komunalinio ūkio, sveikatos apsaugos, poilsio, kultūros ir religijos, švietimo, socialinės apsaugos.

Pagal segmentus valstybės išdas apskaitoje detalizuoja pagrindinės veiklos sąnaudas, su pagrindine veikla susijusius įsipareigojimus ir pagrindinės veiklos pinigų srautus.

Pirminiai veiklos segmentai skiriami pagal tai, kokioms valstybės funkcijoms vykdyti skiriami ir naudojami ištekliai.

Apskaitos politikos keitimas. Ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių pripažinimo, apskaitos ar dėl jų atsirandančio finansinio turto, įsipareigojimų, finansavimo sumų, pajamų ir (arba) sąnaudų vertinimo pakeitimas apskaitoje yra laikomas finansinės apskaitos politikos keitimu.

Apskaitos politika keičiama dėl VSAFAS pakeitimo arba jei kiti teisės aktai to reikalauja. Apskaitos politikos keitimas finansinėse ataskaitose rodomas taikant retrospektyvinį būdą, t. y. nauja apskaitos politika taikoma taip, lyg ji visada būtų buvusi, todėl pakeista apskaitos politika yra pritaikoma ūkinėms operacijoms ir ūkiniams įvykiams nuo jų atsiradimo.

Apskaitinių įverčių keitimas. Apskaitiniai įverčiai yra peržiūrimi tuo atveju, jei pasikeičia aplinkybės, kuriomis buvo remtasi atliekant vertinimą, arba atsiranda naujos informacijos ar kitų įvykių.

Apskaitinio įverčio pasikeitimo poveikis nustatant grynąjį perviršį ar deficitą priskiriamas prie:

- laikotarpio, kada įvyko pasikeitimas, jei jis turi įtakos tik tam laikotarpiui;
- laikotarpio, kada įvyko pasikeitimas, ir vėlesnių laikotarpių, jei pasikeitimas veikia ir juos.

Apskaitinio įverčio pasikeitimo rezultatas įtraukiamas į tą veiklos rezultatų ataskaitos eilutę, kurioje buvo parodytas pirminis įvertis, nebent pasikeitimas ataskaitiniu laikotarpiu turi įtakos tik finansinės būklės ataskaitos straipsnių duomenims.

Apskaitos klaidų taisymas. Ir esminės, ir neesminės apskaitos klaidos taisomos einamojo ataskaitinio laikotarpio finansinėse ataskaitose, o apskaitos klaidų taisymo įtaka finansinėse ataskaitose rodoma taip:

- jei apskaitos klaida nėra esminė, jos taisymas registruojamas toje pačioje sąskaitoje, kurioje buvo užregistruota klaidinga informacija, ir rodomas toje pačioje veiklos rezultatų ataskaitos eilutėje, kurioje buvo pateikta klaidinga informacija;

- jei apskaitos klaida esminė, jos taisymas registruojamas tam skirtoje sąskaitoje ir rodomas veiklos rezultatų ataskaitos eilutėje „Apskaitos politikos keitimo bei esminių apskaitos klaidų taisymo įtaka“. Lyginamoji ankstesniojo ataskaitinio laikotarpio finansinė informacija pateikiama tokia, kokia buvo, t. y. nekoreguojama. Su esminės klaidos taisymu susijusi informacija pateikiama aiškinamojo rašto pastabose.

III. AIŠKINAMOJO RAŠTO PASTABOS

Pastaba Nr. 1. Informacija apie ilgalaikį finansinį turtą pateikiama 1 priede. Per 2023 metus valstybės išdo ilgalaikis finansinis turtas padidėjo 759 135 810,39 Eur ir sudarė 1 108 852 197,02 Eur. Ilgalaikio finansinio turto didžiąją dalį (63 proc.) sudarė kitos ilgalaikės gautinos sumos iš Europos

Sąjungos, susijusios su Ignalinos programos lėšomis, užregistruotos išdo apskaitoje pagal Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos pateiktą informaciją pažymoje dėl finansavimo sumų – 700 902 320,96 Eur. Suteiktos paskolos (31 proc.) sudarė 342 143 332,39 Eur, iš kurių 201 500 000,00 Eur paskolos suteiktos finansinėms įmonėms (visa suma – UAB „Investicijų ir verslo garantijos“), 121 356 741,77 Eur suteiktos paskolos nefinansinėms įmonėms, 19 346 022,13 Eur suteikta paskolų savivaldybėms bei 344 100,00 Eur socialinės apsaugos fondui. Ilgalaikės gautinos sumos iš turto realizavimo sudarė 64 747 216,32 Eur (6 proc.), iš jų 37 674 404,54 Eur gautina suma iš Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos už parduotą žemę ir 27 072 811,78 Eur gautina suma iš centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo VĮ Turto bankas už perimtą parduoti turta.

Pastaba Nr. 2. Informacija apie iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto ir suteiktų paskolų pokyčius pateikiama 2 priede.

2023 metais buvo suteikta 61 862 468,18 Eur ilgalaikių ir 1 110 000,00 Eur trumpalaikių paskolų. Ilgalaikių paskolų daugiausiai buvo suteikta VĮ Turto bankas – 19 156 836,32 Eur, UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ – 15 500 000,00 Eur, Lietuvos muzikos ir teatro akademijai – 8 117 000,00 Eur, UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ – 3 981 275,60 Eur, Gedimino technikos universitetui – 3 000 000,00 Eur, UAB „Vilniaus vandenys“ – 2 583 000,51 Eur, AB „Lietuvos automobilių kelių direkcija“ – 1 531 619,75 Eur, UAB „Sūduvos vandenys“ – 1 422 976,17 Eur, UAB „Kaišiadorių vandenys“ – 888 239,77 Eur. 2023 metais į valstybės išdą gražinta 17 016 919,59 Eur suteiktų paskolų.

Didžiausią dalį ilgalaikių paskolų gražino UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ – 8 500 000,00 Eur, UAB „Vilniaus vandenys“ – 623 368,04 Eur, UAB „Kauno vandenys“ – 600 352,11 Eur, AB „Kauno energija“ – 587 235,34 Eur, Lietuvos muzikos ir teatro akademija – 368 954,55 eur, VĮ Turto bankas – 260 961,62 Eur, UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ – 195 443,93 Eur, UAB „Aukštaitijos vandenys“ – 186 250,11 Eur bei UAB „Telšių vandenys“ – 172 030,83 Eur.

Indėlių iki dvylikos mėnesių trukmės ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nebuvo.

Pastaba Nr. 3. Informacija apie suteiktas paskolas pateikiama 3 priede. Suteiktos paskolos šiame priede rodomos įsigijimo savikaina. VĮ Turto banko administruojamos paskolos priede rodomos bendromis sumomis, jas išskiriant pagal atitinkamas valiutas. Stulpeliuose „Gauto užstato rūšis“ ir „Užstato vertė“ rodomos visos paskolos užtikrinimo priemonės įskaitant materialųjį turta, jei yra galimybė patikimai nustatyti jo tikrąją vertę ir vadovaujantis 17-uju VSAFAS, atsiranda tikimybė, kad bus atsiskaityta įkeistu turta. Padidėjusios rizikos paskolos perduodamos administruoti VĮ Turto bankui, ir jei yra tenkinamos išvardintos sąlygos, VĮ Turto bankas nustato materialiojo turto tikrąją vertę.

Pastaba Nr. 4. Informacija apie per vienus metus gautinas sumas pateikiama 4 priede. Per vienerius metus gautinų sumų balansinė vertė laikotarpio pabaigai sudarė 3 352 574 954,25 Eur. 2023 metais per vienerius metus gautinos sumos sumažėjo 489 702 530,28 Eur. Pokyčiui didžiausią įtaką turėjo sukauptų gautinų sumų sumažėjimas Eur.

Gautinos finansavimo sumos iš Europos Sąjungos ir užsienio valstybių 2023 m. gruodžio 31 d. sudarė 603 108 173,66 Eur.

Gautini mokesčiai – 83 668 851,80 Eur, iš jų iš Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo – 83 318 445,27 Eur. Mokesčių sumos pagal atskirą mokesčių pateiktos pastaboje Nr. 5.

Gautinos sumos už turto naudojimą, parduotas prekes, turtą, paslaugas – 3 200 311,22 Eur, iš kurių didžiausią dalį sudarė sumos už parduotą ilgalaikį turtą – 2 730 873,63 Eur (iš jų 2 639 052,03 Eur Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos pervestinos valstybės išdui sumos už parduotą žemę.

Gautinos sumos už konfiskuotą turtą, baudas ir kitas netesybas – 943 429,90 Eur.

2023 m. gruodžio 31 d didžiausią dalį per vienerius metus gautinų sumų sudarė sukauptos gautinos sumos – 2 620 916 813,33 Eur, iš jų:

- sukauptos gautinos sumos iš Europos Sąjungos ir užsienių valstybių – 697 055 443,18 Eur, kurias sudaro 695 983 345,46 Eur sukauptų gautinų sumų iš Europos Komisijos bei 1 072 097,72 Eur sukauptų gautinų sumų iš Finansinių mechanizmų valdybos, pervedančios Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų paramos lėšas;

- sukauptos gautinos gražintinos finansavimo sumos – 105 009 444,39 Eur;

- sukauptos pajamos iš mokesčių – 1 655 213 100,204 Eur, iš jų iš Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo – 1 645 105 137,14 Eur ir iš Muitinės mokesčių fondo – 10 107 963,06 Eur. Didžiausią dalį sukauptų mokesčių pajamų sudarė iš Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo sukauptos gautinos pridėtinės vertės mokesčio pajamos – 1 166 594 177,35 Eur, gyventojų pajamų mokesčio pajamos – 370 493 744,21 Eur, akcizų iš kitų asmenų pajamos – 69 794 514,15 Eur pelno mokesčio pajamos – 36 857 109,70 Eur bei iš Muitinės mokesčių fondo sukauptos pridėtinės vertės mokesčio, gauto iš importuotojų pajamos – 3 649 857,70 Eur ir gautinos muitų ir kitų importo mokesčių pajamos – 5 342 922,41 Eur;

- sukauptos pajamos už turto naudojimą – 389 325,03 Eur;

- sukauptos pajamos už parduotas prekes, turtą, paslaugas – 4 440 663,20 Eur, iš kurių didžiausią dalį sudarė iš Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos sukauptų trumpalaikių įsipareigojimų pajamos už parduotą žemę – 4 384 434,62 Eur;

- sukauptos pajamos už baudas, delspinigius ir kitas netesybas – 128 232 259,02 Eur, iš kurių didžiausią dalį sudarė LR konkurencijos tarnybos sukauptos netesybos – 77 800 559,21 Eur, Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos priskaičiuotos sukauptos baudos už aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus – 10 107 064,15 Eur, Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo sukauptos baudos ir delspinigiai – 24 117 130,68 Eur, Vilniaus teritorinės muitinės sukauptos baudos paskirtos pagal pareigūnų surašytus administracinių teisės pažeidimų protokolus – 6 599 628,33 Eur, Kauno teritorinės muitinės sukauptos baudos paskirtos pagal pareigūnų surašytus administracinių teisės pažeidimų protokolus – 4 373 862,48 Eur, kitų viešojo sektoriaus subjektų sukauptos pajamos už baudas, delspinigius ir kitas netesybas – 5 234 014,17 Eur;

- sukauptos palūkanų pajamos – 19 015 186,48 Eur. Apskaičiuotoms sukauptoms palūkanų pajamoms buvo pripažinti 1 960,97 Eur nuvertėjimo nuostoliai;

- kitos sukauptos pajamos – 11 561 391,83 Eur, iš kurių didžiausią dalį sudarė Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sukauptų rinkliavų suma 3 174 874,61 Eur bei Valstybinio studijų fondo sukauptų gautinų lėšų, gražintinų į valstybės biudžetą, suma – 6 417 843,60 Eur.

Kitos gautinos sumos sudarė 40 848 538,60 Eur, iš jų:

- kitos gautinos sumos – 13 360 939,87 Eur, iš jų gautinos sumos iš Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo – 7 136 075,62 Eur, iš VĮ Turto banko – 6 008 209,15 Eur;

- gautinos gražintinos finansavimo sumos iš viešojo sektoriaus subjektų – 22 884 436,28 Eur, kurioms pripažintas 103 591,44 Eur nuvertėjimas;
- gautinos vidaus palūkanos – 4 281 118,44 Eur, iš jų gautinos palūkanos iš VĮ Turto banko administruojamų paskolų – 5 611,85 Eur, kurioms pripažintas 100 proc. nuvertėjimas.

Pastaba Nr. 5. Informacija apie mokesčių sumas pagal atskirus mokesčius pateikiama 5 priede. Per 2023 metus gautinų mokesčių suma padidėjo 24 841 386,19 Eur ir ataskaitinio laikotarpio pabaigai sudarė 83 668 851,80 Eur. Didžiausią gautinų mokesčių sumų dalį ataskaitinio laikotarpio pabaigoje valstybės išde sudarė iš Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo gautinas gyventojų pajamų mokestis – 73 384 518,92 Eur ir pridėtinės vertės mokestis – 9 623 169,82 Eur.

Pastaba Nr. 6. Informacija apie po vienerių metų gautinas sumas, įskaitant einamųjų metų dalį, pagal gražinimo laikotarpius ir jų einamųjų metų dalis pateikiama 6 priede. Valstybės įmonės Turto banko administruojamų paskolų ilgalaikės dalies (kurios išigijimo savikaina – 9 732 667,45 Eur, balansinė vertė – 9 351 309,81 Eur), dėl nepastovių gražinimo grafikų nėra galimybės išskaidyti pagal nurodomas dalis, todėl ji priskiriama prie po penkerių metų gautinų sumų. Paskolų ilgalaikės dalies nuvertėjimas sudarė 381 357,64 Eur, o einamųjų metų dalies – 34 014,84 Eur. Kitų ilgalaikių gautinų sumų didžiausią dalį sudarė gautinos sumos iš Europos Sąjungos, susijusios su Ignalinos programos lėšomis, užregistruotos išdo apskaitoje pagal Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos pateiktą informaciją pažymoje dėl finansavimo sumų – 700 902 320,96 Eur, iš Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos už parduotą žemę – 37 674 404,54 Eur, iš centralizuotai valdomo turto valdytojo VĮ Turto bankas už perimtą parduoti turtą – 27 072 811,78 Eur.

Aiškinamojo rašto pastabose atskleisto finansinio turto nuvertėjimo priežastys yra pradelsti mokėjimo terminai ir pablogėjusi skolininkų finansinė būklė.

Pastaba Nr. 7. Informacija apie pinigus ir pinigų ekvivalentus pateikiama 7 priede. Pinigų likutis valstybės išdo sąskaitose 2023 m. gruodžio 31 dienai sudarė 2 354 155 705,11 Eur. Lyginant su praėjusio ataskaitinio laikotarpio pabaigos duomenimis, pinigų likutis padidėjo 1 159 085 243,46 Eur. Tam didžiausią įtaką turėjo valstybės išdo banko sąskaitose sukauptos pasiskolintos lėšos.

Vadovaujantis 2023 m. sausio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 30 „Dėl įstaigų valdomų lėšų perkėlimo į įstaigų tvarkomas sąskaitas valstybės išde bei Finansų ministro 2023 m. gegužės mėn. 8 d. įsakymu Nr. 1K-180 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės išdo įstatymo įgyvendinimo“, kuriuo patvirtintos Įstaigų sąskaitų valstybės išde atidarymo, tvarkymo ir mokėjimų vykdymo taisyklės, nuo 2023 m. liepos 1 d. dienos biudžetinėms ir viešosioms įstaigoms suteiktos galimybės valstybės išde atidaryti ir tvarkyti sąskaitas, vykdyti mokėjimus, naudotis kitomis elektroninėje bankininkystėje įprastomis paslaugomis. Pradėjusi veikti valstybės išdo konsoliduoto sąskaitų valdymo sistema (VIKSVA) sudarė sąlygas centralizuotai laikyti valstybės piniginius išteklius, kas taip pat turėjo įtakos pinigų likučių padidėjimui 2023 metų pabaigai. VIKSVA dalyvių sąskaitose laikotarpio pabaigai buvo sukaupta 337 256 739,09 Eur.

Trumpalaikių indėlių, kurių terminas neviršija trijų mėnesių, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nebuvo.

Pastaba Nr. 8. Informacija apie finansavimo sumas pagal šaltinį, tikslingą paskirtį ir jų pokyčius per ataskaitinį laikotarpį pateikiama 8 priede

Pastaba Nr. 9. Informacija apie finansavimo sumų likučius pateikiama 9 priede. Lyginant gautinų finansavimo sumų iš Europos Sąjungos ir užsienio valstybių likutį ataskaitinių metų pradžioje su likučiu metų pabaigoje, gautinų finansavimo sumų likutis sumažėjo 35 033 542,51 Eur, o finansavimo sumų, gautų iš Europos Sąjungos ir užsienio valstybių, likutis padidėjo 332 341 007,41 Eur.

Pastaba Nr. 10. Informacija apie įsipareigojimų, apskaitoje užregistruotų amortizuota savikaina (įskaitant trumpalaikius vertybinius popierius ir paskolas) pokytį per ataskaitinį laikotarpį pateikiama 10 priede. Per 2023 metus buvo pasiskolinta 3 861 914 954,49 Eur, iš jų 2 168 227 162,63 Eur – iš užsienio kreditorių, 1 693 687 791,83 Eur – iš vidaus kreditorių. Įvykdyti įsipareigojimai per 2023 metus sudarė 1 999 216 914,32 Eur, iš jų 232 886 006,59 Eur – užsienio kreditoriams, 1 766 330 907,73 Eur – vidaus kreditoriams. Ataskaitinių metų pabaigoje buvo įvertinti tokie negrąžintų skolinių įsipareigojimų palūkanų svertiniai vidurkiai: vidaus VVP – 1,30 proc., užsienio VVP – 1,77 proc. bei užsienio paskolų – 1,24 proc.

Įsipareigojimų pagal finansinius instrumentus, apskaitomų amortizuota savikaina, balansinė vertė pagal jų tipą (išskyrus trumpalaikes mokėtinas sumas) 2023 metų pabaigoje sudarė:

- iš užsienio kreditorių gautos paskolos – 4 506 632 936,80 Eur;
- įsipareigojimai pagal VVP – 22 751 959 266,88 Eur (iš jų 7 446 926 774,99 Eur – vidaus kreditoriams, 15 305 032 491,89 Eur – užsienio kreditoriams).

Kiti ilgalaikiai įsipareigojimai ataskaitinio laikotarpio pabaigai sudarė 1 805 805 067,09 Eur – tai, pagal viešojo sektoriaus subjektų pateiktas pažymas dėl finansavimo sumų, užregistruotos kitos ilgalaikės gautinos sumos iš valstybės išdo ataskaitinio laikotarpio pabaigai. Didžiausią dalį kitų ilgalaikių įsipareigojimų sudarė Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos gautina suma užregistruota dėl Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo ir giluminio atliekyno įrengimo atidėjinių sumų, numatomų finansuoti iš Valstybės biudžeto – 1 041 192 764,14 Eur bei iš Europos Sąjungos dėl Europos Komisijos sprendimų skirti lėšų IAE uždarymui – 700 902 320,96 Eur.

Trumpalaikius kitus įsipareigojimus ataskaitinio laikotarpio pabaigai sudarė įsipareigojimai VIKSVA dalyviams už sukauptas lėšas valstybės išdo sąskaitose – 337.256.739,09 Eur.

Pastaba Nr. 11. Informacija apie gautas paskolas ir išleistus ne nuosavybės vertybinius popierius pagal gražinimo ir išpirkimo laikotarpius paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną pateikiama 11 priede.

Pastaba Nr. 12. Informacija apie paskolų įvykdymo terminus ir palūkanų normas pateikiama 12 priede.

Pastaba Nr. 13. Informacija apie kai kurias trumpalaikes mokėtinas sumas pateikiama 13 priede. Mokėtinų trumpalaikių sumų balansinė vertė laikotarpio pabaigai sudarė 2 396 019 879,67 Eur. 2023 metais trumpalaikės mokėtinos sumos padidėjo 522 103 467,81 Eur. Tam didžiausią įtaką turėjo 443 562 812,29 Eur didesnės kitos mokėtinos sumos

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje didžiausią dalį trumpalaikių mokėtinų sumų sudarė kiti trumpalaikiai įsipareigojimai – 1 545 535 902,04 Eur, iš kurių 1 543 806 144,79 Eur kitos mokėtinos sumos, kurių didžiąją dalį sudarė įsipareigojimų sumos užregistruotos pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo pateiktą informaciją apie įsipareigojimus mokesčių mokėtojams susijusius su permokomis, mokesčių skirtumais ir išankstiniais mokėjimais – 1 522 813 428,07 Eur bei gauta suma už Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos suteiktą teisę naudotis radijo dažniais (kanalus) – 17 909 587,05 Eur. Muitinės mokesčių fondo gauti išankstiniai mokėjimai sudarė 1 729 757,25 Eur.

Sukauptos mokėtinos sumos laikotarpio pabaigai sudarė 846 437 071,88 Eur, iš kurių pagal viešojo sektoriaus subjektų pateiktas pažymas užregistruotos sukauptos finansavimo sąnaudos – 603 828 523,99 Eur, kitos sukauptos sąnaudos – 184 898 843,71 Eur (iš jų sukauptos vidaus palūkanų sąnaudos – 26 286 363,25 Eur ir užsienio palūkanų sąnaudos – 158 612 480,46 Eur) ir kitos sukauptos mokėtinos sumos – 57 709 704,18 Eur. Didžiausią kitų sukauptų mokėtinų sumų dalį sudaro viešojo sektoriaus subjektų įmokos į biudžetą skirtos programoms finansuoti – 44 469 762,63 Eur ir pagal viešojo sektoriaus subjektų pateiktas pažymas priskaitytos mokėtinos finansavimo sumos – 13 239 941,55 Eur.

Pastaba Nr. 14 Ataskaitinio laikotarpio pabaigai valstybės išdo grynąjį turtą, parodytą Finansinės būklės ataskaitoje, sudarė 26 866 478 408,75 Eur deficitas, kurio pokytis parodytas Grynojo turto ataskaitoje.

Ankstesnių metų deficitas – 24 849 928 765,85 Eur.

Einamųjų metų deficitas – 2 016 549 642,90 Eur. Jį sudaro 2023 metų valstybės išdo pagrindinės veiklos, kitos veiklos bei finansinės ir investicinės veiklos rezultatas. Lyginant su praėjusių metų rezultatu, ataskaitinio laikotarpio deficitas buvo didesnis 1 788 344 281,03 Eur. Tam didžiausią įtaką turėjo valstybės išdo finansavimo sąnaudų padidėjimas (detali informacija pateikta Pastaboje Nr. 19) bei pagrindinės veiklos mokesčių pajamų padidėjimas (detali informacija pateikta Pastaboje Nr. 15).

Pastaba Nr. 15. Informacija apie mokesčių pajamas grynąja verte pateikiama 14 priede. 2023 metais mokesčių pajamos valstybės išdo buvo 12 676 370 536,13 Eur. Didžiausią dalį (62 proc.) mokesčių pajamų sudarė prekių ir paslaugų mokesčiai – 7 798 141 189,19 Eur, iš kurių pridėtinės vertės mokesčiai (47 proc.) – 5 943 393 874,91 Eur, akcizai (14 proc.) – 1 738 019 207,23 Eur, atskaitymai nuo pajamų pagal Lietuvos Respublikos miškų įstatymą – 49 748 761,38 Eur bei 66 979 345,67 Eur loterijų ir azartinių lošimų mokesčių pajamos.

Pajamų ir pelno mokesčių pajamos sudarė (35,7 proc.) mokesčių pajamų – 4 524 926 474,15 Eur, iš kurių 22 proc. gyventojų pajamų mokesčio pajamos – 2 794 757 522,64 Eur ir 13,7 proc. pelno mokesčio pajamos – 1 730 168 951,51 Eur.

Muitų ir kitų importo mokesčių pajamos ataskaitinį laikotarpį buvo 117 117 632,05 Eur ir sudarė 1 proc. mokesčių pajamų. Kitų mokesčių pajamos per 2023 metus sudarė 1,7 proc. – 221 107 741,06 Eur, iš kurių laikinasis solidarumo įnašas – 163 778 792,00 Eur, mokestis už valstybinius gamtos išteklius – 20 407 068,51 Eur, mokestis už aplinkos teršimą – 31 210 969,99 Eur. Nekilnojamojo turto mokesčio pajamos per ataskaitinį laikotarpį sudarė 15 077 499,68 Eur.

2023 metais mokesčių pajamos lyginant su praėjusiais metais išaugo 983 760 607,13 Eur, tam didžiausią įtaką turėjo 412 667 747,60 Eur didesnės pridėtinės vertės mokesčio pajamos.

Pajamų ir pelno mokesčių pajamos ataskaitinį laikotarpį palyginus su ankstesniu laikotarpiu padidėjo 367 812 612,61 Eur, iš kurių gyventojų pajamų mokesčio pajamos 167 511 453,09 Eur ir pelno mokesčio pajamos 200 301 159,52 Eur. Kitų mokesčių pajamų padidėjimui įtaką turėjo 2023 metais įvestas laikinasis solidarumo įnašas – 163 778 792,00 Eur. Muitų ir kitų importo mokesčių pajamos per ataskaitinį laikotarpį sumažėjo 80 869 577,53 Eur.

Pastaba Nr. 16. Informacija apie pagrindinės veiklos kitas pajamas pateikiama 15 priede. 2023 metais pagrindinės veiklos kitos pajamos buvo 262 815 651,36 Eur, iš kurių 62 221 509,88 Eur – pajamos iš rinkliavų ir 200 594 141,48 Eur – kitos pajamos, kurias sudarė: 64 983 228,15 Eur – kelių naudotojų mokesčių pajamos, 59 410 636,06 Eur – transporto priemonių mokesčių pajamos, 35 636 869,22 Eur – kitos neišvardytos pajamos, 19 671 201,47 Eur – konsulinis mokestis, 14 825 345,35 Eur – žyminis mokestis, 4 553 275,10 Eur – mokestis už pramoninės nuosavybės objektų registravimą, 819 950,74 Eur – kitos trumpalaikės gautinos sumos bei kitos pajamos.

Pastaba Nr. 17. Informacija apie kitos veiklos pajamas ir sąnaudas pateikiama 16 priede. 2023 metais kitos veiklos pajamas sudarė:

209 369 927,24 Eur – turto ir atsargų realizavimo pajamos, iš kurių 138 328 848,36 Eur – nematerialiojo turto realizavimo pajamos (Klimato kaitos specialiosios programos lėšos – 113 719 960,00 Eur, atsinaujinančių išteklių energetikos vystymo jūroje lėšos – 20 000 000,00 Eur, LR ryšių reguliavimo tarnybos pajamos už suteiktą teisę naudotis radijo dažnius (kanalus) – 4 608 888,36 Eur), 65 404 912,09 Eur – valstybinės žemės sklypų pardavimo pajamos, 846 678,39 Eur – kito turto ir atsargų realizavimo pajamos, 4 794 358,4 Eur tai centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui, t.y. VĮ Turto bankui, perduoto parduoti nenaudojamo valstybės funkcijoms ir pripažinto nereikalingu turto suma, kurią sudaro 2 972 804,87 Eur perduotų parduoti pastatų, statinių ir kito turto suma ir 1 821 553,53 Eur perduotų parduoti valstybinės žemės sklypų suma.

Centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui perduoto parduoti turto pardavimo pelnas sudarė 12 058 338,50 Eur (iš kurių 8 998 703,98 Eur už parduotus pastatus ir kitus statinius bei 2 138 510,52 Eur už parduotus žemės sklypus), 48 768 332,99 Eur – pajamos iš administracinių baudų, 196 428,21 Eur – pajamos už turto nuomą, 10 700 555,47 Eur – kitos pajamos iš konfiskuoto turto realizavimo bei kitų netesybų, iš kurių didžiausią dalį sudarė Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo pajamos iš konfiskacijos – 7 323 397,21 Eur ir kitų netesybų – 1 561 460,48 Eur, bei Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos kitų netesybų pajamos – 1 125 550,52 Eur.

2023 metais kitos veiklos pajamos lyginant su praėjusiais metais sumažėjo 69 064 667,88 Eur, tam įtaką turėjo 84 404 243,79 Eur mažesnės pajamos iš konfiskuoto turto realizavimo bei kitų netesybų, 28 459 580,74 Eur didesnės pajamos iš turto ir atsargų pardavimo bei 10 602 432,86 Eur mažesnės pajamos iš administracinių baudų.

Pastaba Nr. 18. Informacija apie finansinės ir investicinės veiklos pajamas ir sąnaudas pateikiama 17 priede.

Palūkanų pajamos per 2023 metus sudarė 132 367 513,17 Eur, iš kurių 112 089 323,89 Eur sudarė vidaus palūkanų pajamos, 2 726 779,25 Eur – užsienio ir 17 551 410,03 Eur – sąlyginių palūkanų pajamos.

Per 2023 metus kitų finansinės ir investicinės veiklos pajamų gauta 2 658 426,56 Eur, kurių didžiausią dalį sudarė finansinio turto perleidimo pajamos 2 626 414,71 Eur – tai centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui, t.y. VĮ Turto bankui, perduotų privatizuoti akcijų suma.

Dividendų pajamos 2023 metais sudarė 188 859 430,84 Eur, iš kurių 83 693 845,84 Eur – dividendai, 105 165 585,00 Eur – kitos pelno įmokos.

Ataskaitinio laikotarpio finansinės investicinės veiklos baudų ir delspinigių pajamos buvo 18 330 781,32 Eur, iš jų didžiausią dalį sudarė Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo priskaitytos mokestinių baudų bei delspinigių pajamos.

Palūkanų sąnaudos 2023 metais sudarė 376 054 256,08 Eur. Iš jų 53 960 408,12 Eur – vidaus palūkanų sąnaudos, 282 817 702,71 Eur – užsienio palūkanų sąnaudos. Sąlyginių palūkanų sąnaudos sudarė 39 276 145,25 Eur.

2023 metais kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos buvo neigiamos -306 254,52 Eur dėl atkurtų ankstesniais laikotarpiais nurašytų VĮ Turto banko administruojamų skolų sumų.

Bendras valiutos kurso poveikis veiklos rezultatams buvo neigiamas ir sudarė 55 268,68 Eur – tai valstybės išdo banko sąskaitų likučių valiutų kurso pasikeitimo rezultatas.

Pastaba Nr. 19. Ataskaitinio laikotarpio informacija pagal veiklos segmentus pateikiama 18 priede, praėjusio ataskaitinio laikotarpio informacija pagal veiklos segmentus pateikiama 19 priede.

Didžiausią dalį 2023 metų pagrindinės veiklos sąnaudų sudaro finansavimo sąnaudos viešojo ir ne viešojo sektoriaus subjektams – 15 207 354 444,39 Eur, kurios palyginus su ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu padidėjo 2 751 227 064,40 Eur.

2023 metais nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos buvo neigiamos -4 205 364,44 Eur dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos gautinų baudų, registruotų Administracinių nusižengimų registre, nuvertėjimo atstatymo.

Valstybės išdo pagrindinės veiklos sąnaudos detalizuojamos pagal valstybės atliekamas funkcijas, iš kurių 2023 metais teko:

- socialinės apsaugos funkcijai – 5 022 577 271,83 Eur (33,0 proc.);
- švietimo funkcijai – 2 329 099 290,34 Eur (15,3 proc.);
- gynybos funkcijai – 2 107 059 387,18 Eur (13,9 proc.);
- ekonomikos funkcijai – 1 628 656 606,66 Eur (10,7 proc.);
- bendrųjų valstybės paslaugų funkcijai – 1 412 986 228,33 Eur (9,3 proc.);
- sveikatos apsaugos funkcijai – 1 202 117 058,49 Eur (7,9 proc.);
- viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos funkcijai – 846 867 340,14 Eur (5,6 proc.);
- poilsio, kultūros ir religijos funkcijai – 424 857 101,63 Eur (2,8 proc.);
- aplinkos apsaugos funkcijai – 178 851 015,76 Eur (1,2 proc.);
- būsto ir komunalinio ūkio funkcijai – 50 172 294,19 Eur (0,3 proc.).

Pagrindinės veiklos sąnaudos 2023 metais lyginant su praėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu padidėjo 2 738 780 422,99 Eur. Ataskaitiniu laikotarpiu valstybės išdo pagrindinės veiklos sąnaudos didėjo visose valstybės funkcijų segmentuose išskyrus sveikatos apsaugos. Sveikatos apsaugai sumažėjo 182 321 730,12 Eur suma, o reikšmingiausiai išaugo sąnaudos skirtos ekonomikos funkcijai –

1 500 806 408,53 Eur, socialinės apsaugos funkcijai – 532 355 566,42 Eur, gynybos funkcijai – 344 485 014,33 Eur, švietimo funkcijai – 329 344 718,38 Eur.

Pastaba Nr. 20. Informacija apie įsipareigojimų dalį eurai ir užsienio valiutomis pateikiama 20 priede.

Pastaba Nr. 21. Informacija apie turimą finansinį turtą, išreikštą užsienio valiuta, pateikiama 21 priede.

Pastaba Nr. 22. Informacija apie suteiktas garantijas dėl paskolų pateikiama 22 priede. Didžiąją dalį suteiktų valstybės garantijų dėl paskolų per 2023 metus sudarė suteiktos garantijos UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ – 54 212 472,98 Eur, UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“ – 60 702 359,52 Eur, Valstybės garantuojamų paskolų studentams – 16 090 687,03 Eur, AB „Klaipėdos nafta“ – 26 829 000,00 Eur.

2023 m. buvo gražinta 118 787 545,96 Eur paskolų, kurioms buvo suteiktos garantijos, iš jų UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ gražino 61 203 631,67 Eur, UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“ – 43 129 557,49 Eur, AB „Klaipėdos nafta“ – 5 444 901,30 Eur ir Valstybinis studijų fondas – 8 906 479,50 Eur.

Pastaba Nr. 23. Informacija apie neapibrėžtuosius įsipareigojimus pateikta 23 priede. Neapibrėžtuosius įsipareigojimus sudaro garantijos dėl suteiktų paskolų.

Pagal 2016 metais pasirašytą susitarimą dėl paskolos programos su Bendrąja pertvarkymo valdyba Finansų ministerija, susiklosčius sutartyje numatytoms aplinkybėms, įsipareigojo suteikti iki 33 milijonų eurų paskolą. 2023 metais pagal šią sutartį paskolų išduota nebuvo.

Vadovaujantis inventorizacijos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 15 d. nutarimu Nr. 630 „Dėl Inventorizacijos taisyklių patvirtinimo“ nuostatomis, finansų ministro 2024 m. sausio 12 d. įsakymu Nr. 1K-16 ir inventorizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu 2020 m. lapkričio 23d. Finansų ministro įsakymu Nr. 1K-378 „Dėl valstybės išdo apskaitos tvarkymo“ buvo sudaryta Inventorizacijos komisija atlikti Valstybės išdo finansinio turto ir įsipareigojimų metinę inventorizaciją pagal 2023 m. gruodžio 31 d. būklę. Inventorizacija buvo atlikta, inventorizacijos rezultatai apibendrinti ir pateikti vadovybei Inventorizacijos komisijos išvadoje.

Finansų ministrė

Gintarė Skaistė

Valstybės išdo departamento direktorė

Rasa Kavolytė